Ultimo oktober, 1943.

K R I G S O V E R S I K T.

Stillingen er prekær for "Festningen Europa". Bare en radikal endring av strategien kan skape mulighet for avlastning av det enorme koncentriske trykk som nu hviler på Tyskland. Hvor katastrofal utviklingen har vært trer klart frem når en lar det siste års militære begivenheter passere i revy. For et år siden stod Rommel ennu ved El Alamein, bare 100 km. fra Alexandria, mens v.Bocks armeer kjempet i Stalingrad og i de kaukasiske fjelloverganger. Hakekorsflagget vaiet alt over Elbrus, Kaukasiens høyeste topp. Idag kjemper tyskerne for livet - i Italia etter et tilbaketog på over 3000 km., - og ved Kiev, 1000 km. vestenfor Stalingrad. Aksebroren har kapitulert, trass i "stålpakten". Ubåtkrigen som etter tyske oppgaver for et år siden kostet de allierte omkring 1 mill. tonn i måneden har de siste måneder gitt meget beskjedne resultater. Samtidig har luftkrigen over Tyskland øket vollsomt i intensitet, med mangedobling av den nedkastede bombelast over tyske byer og industristrøk.

Det kan ikke være tvil om at Tysklands strategiske stilling har undergått en katastrofal forverrelse. Mange ventet en pause i øst nu da Dnjepr-linjen var nådd, både p.g.a. de lange russiske forbindelseslinjer og p.g.a. høstsølen, men etter et meget kortvarig opphold gikk russerne for 14 dager siden til angrep på Dnjeprlinjen og en rekke blodige slag har siden avløst hverandre på de forskjellige frontavsnitt. Trass i det seige tyske forsvar har russerne oppnådd 3 viktige resultater. 1. Nevel er erobret. 2. Saporosje er falt. 3. Russerne har brutt gjennom den tyske front og inn i Dnjeprbuen ved Krementsjug. Ved erobringen av Nevel som ligger sydvest for Veliki Luki er den direkte nord-sydgående jernbaneforbindelse brutt og dermed forbindelsen mellom nord- og centralfronten vanskeliggjort. Dessuten gir Nevelområdet utmerket basis for videregående operasjoner, både nordvestover mot Pskov, - et fremstøt som ville stille tyskerne overfor valget mellom å oppgi Leningradfronten eller ta risikoen på et nytt Stalingrad, - og mot sydvest over det viktige jernbaneknutepunkt Polotsk, 100 km. fra Nevel for å avskjære de tyske styrker i Hvite-Russland eller tvinge dem til å kjempe med Pripetsumpene i ryggen. Imidlertid har vel den umiddelbare hensikt med kampene om Nevel vært å hindre tyskerne fra å overføre forsterkninger til det sydlige frontavsnitt der kampenes tyngdepunkt fremdeles hviler. Med erobringen av Saporosje har russerne overvunnet en viktig hindring for det framstøt mot Dnjeprs munning som tilsikter å avskjære Krim, men tyskernes seige forsvar av Melitopol har hittil demmet opp for framrykningen over den Nogaiske steppe mot Perikop-tangen. Det russiske gjennombrudd sydover fra Krementsjug som førte til avbrytelsen av jernbanen Dnjepropetrovsk-Kirovo, har imidlertid bragt den tyske arme mellom Dnjepr-kneet og Assovhavet i stor fare. Den er truet i flanken og i ryggen og meget tyder på at bare en hurtig retrett kan avverge en katastrofe for tyskerne, - hvis ikke høstsølen snart kommer den til hjelp.

På Middelhavsfronten har begivenhetene et adskillig mindre dramatisk preg. Riktignokk rykker de anglo-amerikanske armeer stadig nordover på Appeninerhalvøya, men innsatsen synes såvidt beskjeden at Italiafelttoget gir inntrykk av å være en operasjon av sekundær betydning. Hvis Posletten og dens flyplasser er målet, har de allierte en temmelig lang og besværlig vei foran seg. Det er imidlertid mulig at de allierte har ganske andre planer, at Syd-Italia vesentlig er tenkt som springbrett for operasjoner mot Balkan. Isåfall kan man spørre hvorfor ikke de allierte allerede har tatt skritt til å utnytte den overordentlig gunstige situasjon som hersket umiddelbart etter Italias kapitulasjon da store Balkanområder i vest og syd lå åpne eller var under partisangruppenes kontroll. Meget taler for

at svaret er å søke på det politiske og ikke på det militære område.

Fascismens endeligt har nemlig gjort slutt på den rent militære fase i denne krig. I tiden fremover vil de politiske disposisjoner spille en meget viktig rolle ved siden av de militære. På det nuværende tidspunkt kan gale, halve eller mangelfulle politiske disposisjoner være like skjebnesvangre som dårlige militære forberedelser. Churchill og Roosevelt synes hittil vesentlig å ha viet den rent militære side av krigen sin oppmerksomhet. Muligens har Stalin også vært lite tilbøyelig til å drøfte de politiske retningslinjer sålenge Russlands militære stilling var dårlig. Nu synes situasjonen imidlertid å være den at vestmaktene nøler med å la sitt krigspotential komme til full utfoldelse før de politiske linjer er klare, mens russerne på sin side gjør de politiske drøftelser avhengig av bestemte militære tilsagn spesielt med henblikk på opprettelsen av en 2. front i vest. Under disse omstendigheter kan betydningen av den nu påbegynte konferanse i Moskva mellom utenriksministrene Eden, Cordell Hull og Molotov neppe overvurderes. Kan disse herrer komme til enighet om de politiske retningslinjer som skal legges til grunn ved løsning av de problemer som knytter seg til i første rekke Finnland, Randstatene, Polen og Balkan, vil forutsetningene være til stede for fullt å utnytte den gunstige militærstrategiske situasjon til et knusende konsentrisk slag mot Tyskland. Moskvakonferensen er derfor av fundamental betydning. Faller den gunstig ut, vil det politiske grunnlag være tilstede for realisasjon av den koalisjonsstrategi som etter alt å dømme i løpet av overskuelig tid kan gjøre ende på den mare som idag rider verden.

vVv

Etter krigen.

Et av de problemer som nå begynner å sysselsette mange mennesker mer og mer, er spørsmålet om den ~~økonomiske situasjon i Norge~~ etter krigen. Enkelte synes å være av den mening at når bare krigen er slutt, er alle sorger slokt; da vil erstatningsbetalinger, Norges goodwill hos stormaktene og fete forretninger av enhver art skape gylne konjunkturer, da gjelder det bare å forlange. Andre går til den annen yttterlighet og mener at landet er brakt til tiggerstaven, og at vi ikke i vår levetid tilnærmelsesvis kommer opp igjen til levestandarden fra årene før 1940.

Begge oppfatninger er like gale. Sannheten ligger omtrent midt i mellom.

Det er ganske klart at Norge, som alle andre land, kommer til å stå forarmet etter 4-5 års industrialisert verdenskrig. Svikt i nytteproduksjon, kapitalfortæring, overforgjeldelse, handelssperring av kontinenter, sløsing med krigsmateriell og enorme direkte ødeleggelser må nødvendigvis føre til alvorlige økonomiske rystelser, og det ikke bare hos hovedkombattantene. I vårt eget land - som hittil iallfall i forholdsvis ringe grad har befunnet seg i selve krigssonen kan hvert menneske konstatere den realøkonomiske forarmelse: bombede byer, senket tonnasje, tømte lagre, nedslitt maskineri og materiell som ikke har kunnet fornyes eller moderniseres, utpining og ødeleggelse av kulturjord, fortæring av personlige reserver i form av klær og sko osv.

Det sier seg selv at dette må betales. Og vi kan like godt først som sist gjøre oss fortrolige med at det er vi selv som iallfall for den vesentligste del må betale, med vårt arbeid og våre naturrikdommer. Det er uforsvarlig naivitet å sette sin lit til erstatninger fra fienden eller velvilje fra forbundsfellene. Selv om begge deler i bestemte forbindelser kan komme til å spille en rolle, gjør vi klokt i å regne med at det tyngste taket må vi ta selv.

Men det betyr ikke at vi skal trelle i en menneskealder før vi igjen kan få rimelige kår. Hvor tungt krafttaket blir som skal bring-

oss på rett kjøl igjen, er det naturligvis ikke mulig å si. Ennå har vi ikke engang nøyaktig oversikt over skaden, og gjenreisningen er avhengig av så mange ukjente faktorer, for et land med Norges økonomiske struktur ikke minst av forholdene ute i verden: de kår eksportnæringer og skipsfart kommer til å få.

Enkelte har på grunnlag av milliardtallene for hva staten og okkupasjonsmakten har trukket på Norges Bank gjort seg overdrevne forestillinger om skadens omfang, og fabler om at 60-80 % av nasjonalformuen er fortært. Det er ikke riktig. Slike tall gir, av mange grunner, et sterkt fortegnet bilde av den realøkonomiske situasjon. Hva som ennå kan hende i krigens løp, vet jo ingen, men hittil er det ikke forårsaket noen skade som nærmer seg det uopprettelige. Det er slemt nok med de bombede byene, de senkede båtene og det nedslitte materiellet, men det er ikke grunn til å male en nasjonal økonomisk bankerott på veggen. Det meste av realverdiene fins jo der ennå: jorda, skogene, bygningene, malmene, maskinene, båtene, fiskebankene, vannkraften - og menneskene. Endres ikke situasjonen radikalt, er vi - sammenliknet med kanskje de fleste andre land - snarere heldig stilt. I lys av Coventry og Hamburg, Napoli og Stalingrad skal vi ikke overvurdere hva vi f.eks. direkte har fått ødelagt av hus, fabrikker o.l. ved direkte krigshandlinger; det er også nonsens å snakke om at skogene som helhet er skamhugget i disse årene osv.

Spørsmålet er i første rekke hvordan verdens økonomiske liv blir organisert etter krigen, om vi - og alle de andre - kan få utfolde oss, sette alle hender og hjul i sving på en fornuftig basis. Det er utrolig hvilke økonomiske katastrofer som kan repareres på forholdsvis kort tid hvis bare produksjonskreftene får slippe til. Kapasiteten i jordbruk og industri er så enormt øket i de siste årtier og de uutnyttede muligheter ennå så veldige, at hvis handelen får gå og skipene seile, vil de verste sår kunne læges i overskuelig framtid. Spørsmålet blir om verden vil forstå å produsere for fred bare tilnærmelsesvis i den målestokk den har vist seg å kunne produsere for krig. Det blir i første rekke avhengig av politiske avgjørelser, av toll-, valuta- og gjeldsproblemene, økonomiske reguleringer av enhver art. Noe avgjørende lodd i vektskålen kan Norge ikke her legge. Men vi kan gjøre vår stemme hørt; rasjonelle og vidsynte avgjørelser av disse spørsmål må være vårt fremste mål ved fredsoppgjøret, ikke rov, gjengjeldelse og erstatning.

Om det vil lykkes å få slike avgjørelser, vet ingen, og det vil føre alt for langt her å drøfte disse intrikate spørsmål nærmere. Det kan kanskje gi oss et håp at alle land er i samme båt. Ikke slik å forstå at den enes nød er den annens trivsel - verdensøkonomiens lover sier det motsatte - men fordi stormaktenes, ikke bare Tysklands og Russlands men også Englands og selv Amerikas økonomiske etterkrigsproblemer blir vel så omfattende og kompliserte som våre (forgjeldelsen, demobiliseringen av millionarméene, omstillingen av krigsindustrien!), slik at situasjonen må fremtvinge uredde, storlinjede avgjørelser når det gjelder valuta- og tollproblemene, gjeldsspørsmålet og det internasjonale varebytte.

Men hvordan det så går, enten vi blir nødt til å slite lenge eller kort i motbakken, det er vi selv som må legge ryggen til. Det kan bli to og tre, det kan bli fire og fem år vi må vente på ting vi i og for seg gjerne ville ha, enten det nå dreier seg om grener av luksusimporten eller sosiale reformer. Men det blir jo ikke lenge før vi iallfall kan merke forbedring fra forholdene i dag, og etter en tids krise vil det gradvis gå framover, hvis alle legger ryggen til, yter og ikke krever. Og det er en selvsagt ting, når vi kan gjøre det i bevisstheten om at det da igjen er for oss selv og vår framtid vi arbeider - i frihet og enighet! Skal vi ha slagsmål om særinteresser og partiformål, går det galt. Lojalitet og selvdisiplin fra alle gruppers side, ærlig samarbeid under de bestes ledelse, er den uomgjengelige betingelse.

vVv

Blokaden av stillinger i stat og kommune.

Som bekjent er alle disse stillinger blokert. Blokaden er effektiv, bortsett fra at enkelte mindreverdige personer ikke har kunnet motstå fristelsen til å skaffe seg en stilling også i denne tid. Disse personer må ikke stå i den tro at de kan beholde disse stillinger, og de gode nordmenn som har avholdt seg fra å søke stilling behøver ikke frykte at de derved har gått glipp av noen mulighet. Alle disse stillinger vil bli ledige på ny og besatt etter riktige saklige hensyn.

vVv

Kirkefronten.

Den store sensasjon på det kirkelige område i september var Dagfinn Zwilgmeyers brudd med Kirkedepartementet. Det har lenge vært kjent at Zwilgmeyer søkte opptaking i roklubben. Og nå da meldinggene fra frontene ble alarmerende, fant han tiden inne til å ta årene fatt. I slutten av august måned sendte han minister Skancke et brev hvori han bl.a. sier: "Efter nu å ha fulgt den kirkelige utvikling i halvannet år, siden biskopene i februar 1942 "nedla sine embeder" er jeg kommet til den overbevisning, at den strid vi har ført i kirken for en bevarelse av den gamle statskirkeform ikke fører frem. Striden kan saktens føres videre, men neppe til gagn hverken for stat eller kirke, enn si for det åndelige liv i folket og menighetene. Kort sagt mener jeg at staten, om den beholdt forvaltningsavdelingen, burde gi den kirkelige administrasjon over til kirken selv. Hvordan denne administrasjon burde ordnes, bør kirken selv bestemme. Jeg finner det, som alt arter sig, uholdbart å fortsette i mine embeter, og må da be om - eftersom jeg ikke finner det riktig å nedlegge mitt embede - å få avskjed med pensjon. Jeg ber derfor om at denne min skrivelse må bli behandlet som en slik søknad. Kunde vi få istand en ordning som ovenfor antydet, vilde jeg ikke ha noe imot å gjenoppta mitt arbeide. Som vi nu arbeider tror jeg ikke at vi fyller vår opgave som kirke i folket. I en "partikirke" på linjemed "Deutsche Christen" vil jeg aldri føle mig hjemme, og at det er dit hen det nu driver er jeg mer og mer klar over."

På dette brev svarte departementet, at det ikke kunne bli tale om å gi Zwilgmeyer pensjon som biskop. Han hadde ved sin opptreden sviktet det arbeid han var satt til å utføre. I tilfelle måtte han gå tilbake til sin prestestilling i Fana, hvor han fungerte i en ledig stilling før han gikk over til nasismen og ble biskop. Etter å ha fått dette svar sendte Zwilgmeyer et nytt brev til departementet, hvori han fastholder søknaden om å bli løst fra sine embeter som biskop og domprost. Departementet fastholdt sitt standpunkt med det resultat at Zwilgmeyer ble meddelt avskjed som fungerende biskop og domprost i Hamar. I premissene er det uttrykkelig sagt, at Zwilgmeyer under den nåværende kirkesituasjon "ikke kan vedbli å bo innen Hamar bispedømme Han skal derfor vende tilbake til Fana og overta stillingen som vikarierende sokneprest i det ledige Fana soknepresten embete med en lønn av kr. 400,- pr. mnd. Sic transit gloria mundi!

Som Zwilgmeyers etterfølger er konstituert sokneprest Haga i Rendal. Men den nye biskop synes ikke å være så vel tilfreds med sin politiske kampfeller blant presteskapet som ønskelig kunne være. Noe av det første Haga gjorde etter overtakingen av bispeembetet, var å sende klage til departementet på "pastor" Iglerød, som Haga sier mangler både "orden og renslighet". Haga er kommet til det resultat, sier han, at Iglerød "sikkert kunne være mere skikket til annet arbeide enn sitt nuværende". Haga konkluderer med å henstille til departementet "å overveie hans "Iglerøds) fritagelse fra geistlig tjeneste". Dette er så meget mer bemerkelsesverdig som Iglerød var en av de første partifeller uten noen som helst utdanning som ble ordinert til [illegible] for å komme presteskapet til livs

viser seg stadig tydeligere. En kan således nevne at "pastor" Harald Fosse i Kopervik blankt har nektet å være lenger i Kopervik og forlanger å bli overflyttet til et østlandsembete. Kvasnes har derfor foreslått at Fosse utnevnes til sokneprest i Petrus menighet i Oslo. Og det kan nevnes en rekke andre eksempler på, at de partifeller som Feyling har satt prestedrakt på enten får nervøse sammenbrudd eller gjør seg helt umulige i de prestestillinger de innehar.

vVv

Oslo bokbinderier er rekvirert for innbinding av 800000 tyske soldatalmanakker.

vVv

I siste nummer av Polititidende ble 10 SS-folk (NS) etterlyst.

vVv

Sjefen for "Førergarden" er innlagt på Psykiatrisk avd. Ullevål

vVv

Hirdmarinesjefen. Denne prominente representant for NS slo til billetøren på Bygdøy-bussen da denne ba om å få se "sjefens" månedskor

vVv

Det tyske problemet.

Christian Science Monitor (Boston) skriver i en artikkel om dette spørsmål bl.a.: Det er en meget utbredt illusjon at det tyske folket ikke er identisk med Hitler og at det etter nederlaget ikke kommer til å bli altfor vanskelig å komme overens med en nasjon som er blitt befridd for sin tyrann. - Det er en meget farlig illusjon. -

Det er nokk så at hvis man med det "tyske folk" tenker på de tause, ydmyge, godhjertede, fredselskende masser som opplever historien, men ikke former den, da har man for seg et rett uskyldig folk som er blitt dradd inn i et masseslakteri hvis nødvendighet og mening det aldri har fattet. Dette er "massene". Med dem regner de tidligere tyske socialdemokrater og mener de utgjør en tilstrekkelig moralsk og politisk garanti mot en eventuell ny nasjonalistisk sammensvergelse I virkeligheten har hele tiden etter den første verdenskrig vist det bedragerske i å sette sin lit til massene.

Etter denne krig kommer fremdeles millioner hårde og brutale menn til å ville utøve terror mot hver tysker som forsøker å samarbeide loyalt med den øvrige verden. Dessuten holder den aktive del av det tyske folk, denne dynamiske minoritet som mot en mer eller mindre indifferent majoritet har formet historien, med få og betydningsløse unntagelser, på Hitler.

Hitler er det seneste uttrykk for de pangermanske og militaristiske ideer som helt siden Bismarcks tid har gjennomsyret det tyske folk. Hitler har bare popularisert det som var over- og mellomklassens ideologi. Hitler er det siste skudd på den gamle hedenske Wotanæken. Selv om hele nasistpartiet knuses, ville de prøysiske og pangermanske ideer, - som frambragte Hitler som et velfortjent resultat av et langt og kynisk spill med historiens onde makter, - leve videre og produsere nye Hitler-mennesker. Man kan heller ikke regne med de kristne hvor motig enn mange av dem har forsvart sin tro. De tok aldri et klart standpunkt mot den åpenbare politiske hedenskap som brøt inn over Tyskland.

Derfor er det s.k. "tyske folk" som aktiv historisk faktor i hovedsaken identisk med Hitler og ansvarlig for Hitler. Det tolererte Wilhelm II som beredte veien for Hitler og hvis generalstab siden 1895 hadde lagt planer for den framtidige erobring av verden. Selv når Hitlers gigantiske foretagende har spilt falitt, er selve mentaliteten tilbake, for etter noen års fred og kraftfornyelse å skape en ny "Führer", som kaller nasjonen til kamp mot det "uutholdelige slave-

Av dette følger ikke at hele folket må straffes, men alle de som har vist seg ute av stand til å motsette seg de groveste forbrytelser og de mest barbariske handlinger, må for lang tid stilles under internasjonal kontroll. Dette er en velfortjent straff for et folk som forfekter selvbestemmelsesrett, men ikke er istand til å bestemme for seg selv. Den tyske politikk har alltid vært bestemt av denhensynsløseste elementer. Hvilken rett har da tyskerne til å protestere mot formynderskapet? - Absolutt effektive kontrollmetoder må skapes. Ytterst strenge straffer må idømmes ved hvert nytt forsøk på å organisere nye sammensvergelser. Den gruppe som gjennom sin barbariske tro på den rå og brutale styrke skiller seg ut fra den civiliserte verden, må hindres i å utnytte hjelp, ettergivenhet og likestillethet til forberedelse av nye forbrytelser. Kontroll er ikke bare en beskyttelse for den verden som bare kan bygges opp under langvarig trygghet, - det er også en beskyttelse for den anstendige del av det tyske folk.

Intet ville være mer skjebnesvangert for verden og for det tyske folk enn å ta for lett på de unmenneskelige forbrytelser som her er begått. Det er ikke bare krig Hitler og hans medskyldige har ført oss opp i. Det er et infamt forsøk på å undergrave den menneskelige civilisasjons grunnvoll vi er trukket inn i. Vel kan ikke en militær okkupasjon løse det europeiske problemet mer enn politiet kan løse forbryterproblemet, men man kan på den annen side ikke få bukt med gangsters, tilintetgjøre deres planer eller avskrekke deres etterfølgere uten å ilegge dem straffer som står i forhold til deres forbrytelser, den ødeleggelse og de plyndringer de har avstedkommet i disse år.

vVv

Musikklivet.

Parole er som kjent utgått at publikum skal boykotte alle konserter, og at solister skal avbryte turneer, avstå fra å gi egne konserter og avvikle kontrakter med orkesterselskapene. Disse krav bunner i et alvorlig ønske om å få klare linjer i vårt musikkliv.

Det var lyktes NS ved slesk "forståelsesfullhet" overfor "kulturlivet", såvel i pressen som bl.a. ved forberedelsene til Griegjubileet å blande kortene og skape en komplett forvirring blant publikum. Parolen var dengang at man kunne gå på abonnementskonserter og konserter for studerende ungdom i Filharmonien, men ikke på de andre filh. konserter, at man kunne høre på den solisten, men for all del ikke på den!

Som det var å vente, klarte ikke det store publikum å holde rede på hvor man kunne gå og ikke gå, men gled snart inn i den oppfatning - sterkt støttet av sin egen trang til musikk - at konserter kunne man gå på, det var det ikke noe farlig med. Resultatet ble at NS-folk som Brandt-Rantzau og sangeren Otnes kunne glede seg over det ene utsolgte hus etter det andre og at Fritt Folk triumferte: Se hvordan musikklivet florerer under nyordningen - her har vi ihvert fall fått jæssingene med.

Dette sammen med det som tidligere var hendt, soldatene som opptrådte i uniform i orkestret etc. - ga støtet til den nevnte parole. Man måtte bryte overtvert for å få klare linjer og unngå misforståelser p.g.a. uvitenhet om forholdene.

Det har vært diskutert om det var påkrevet og riktig å sende den ut akkurat nå. Mange av kunstnerne er derved kommet i en meget vanskelig stilling, ikke bare fordi de kvier seg for å bryte sine kontrakter og derved sette sine respektive styrer og orkestre i bet, men fordi de plutselig ser seg stillet overfor det krav å la være å spille, når deres instinkt og samvittighet tilsier dem, at nettopp idag skal de øse av sin kunst, for idag trenger ulykkelige menneske-

La oss imidlertid alltid ha for øye, at i den kamp vi fører og som har kostet så dyre ofre, er vårt viktigste våpen Samhold. Musikkfronten er ment å skulle bli et ledd i det store Samholdet. Den skal ikke etableres ved terror eller ad kunstig vei, - da har den ingen verdi. Men den skal vokse seg sterk ut fra et inderlig ønske hos alle musikkvenner, profesjonister som publikum, om å gjøre det rette, det beste for det land vi alle vil verne.

Derfor disse retningslinjer:

1) Publikum bør avholde seg fra å gå på konsert, også på filharmoniskes abonnementskonserter - det skal ikke glemmes i diskusjonens hete at tyskere i uniform har spilt på Offentlig Generalprøve og at orkestret medvirker når NS fester.

2) Kunstnerne bør avstå fra private turneer for ikke å spille penger inn for NS, når de ikke er tvunget til det.

3) Solister skal ikke undertegne nye kontrakter.

vVv

Brann på Skougum.

Samme morgen som avisene brakte den kyniske kunngjørelse om Terbovens siste femdobbelte mord i Drammen, begynte det å brenne i søndre fløy av Skougum. Branden skyldes tysk uforsiktighet. Det hadde vært et av de sedvanlige bakkanaler derute og like før brannen dro en bil med tøyter i pyjamas fra Skougum. Da brannfolkene kom, ble de møtt av en beruset tysker i pyjamas. Det viste seg å brenne i et par av Rediess værelser i annen etasje. Flammene sto snart ut av taket og under det vanskelige slukningsarbeide falt to brannmenn ned og brakk henholdsvis ben og ribben. Endel av taket er styrtet sammen. Vannskaden er stor.

vVv

"Den nye orden".

En drosjechauffør Leif Borge ble mandag 11 oktober skutt ned av en tysker i trappen mellom Waldemar Thranesgate og Fougstadgaten. Han holdt på å bringe rundt poteter ut på kvelden, men tyskeren trodde han hadde stjålet kaniner fra tyskernes kaninbur på Ila skole og skjøt ham ned med koldt blod.

vVv

Etter brannen på Nationaltheatret har tyskerne arrestert følgende tre skuespillere: Per Aabel, Jørn Ording og Harald Schwenzen. To av teatrets andre funksjonærer er også arrestert.

vVv

Fem uskyldige nordmenn ble etter loddtrekning mellom 30 gisler myrdet etter attentatet på Kristiansandstoget torsdag aften 7 oktober. Attentatet fant sted like over kl. 23, formentlig gjennom en mine av utenlandsk, muligens tysk fabrikat, og førte til sprengning av banelegemet like innunder Ryggkollen sandtak like øst for Mjøndalen stasjon. Mens lokomotivet og første passasjervogn, den siste i sterkt ramponert stand, ble stående på linjen, ble resten av toget avsporet, deriblant en stor boggievogn fylt med tyske militære, som gikk ut i Drammenselven. Det tyske kriminalpoliti ble straks satt igang med etterforskningen, men kom ikke til noe positivt resultat. I Terbovens kunngjøring ble da også dette slått tydelig fast. Allikevel myrdes 5 bevislig uskyldige nordmenn. Ingen av de myrdede kunne bebreides annet enn å være nordmenn. Deutsche Zeitung in Norwegen inneholder en avskyelig kommentar hvor det står svart på hvitt at hver den som sympatiserer med England eller "bolsjevismen" fortjener å bli skutt. Tenker tyskere noengang på hva de gjør seg fortjent til ved sin barbariske framferd?

vVv

Ernæringssituasjonen er for øyeblikket meget foruroligende i byene særpå. De rasjoneringsmyndigheter NS har tilsatt står i sin uduelig-

het og servilitet overfor tyskerne fullstendig hjelpeløse og denne hjelpeløshet kommer stadig tydeligere frem i NS-pressen. Fritt Folk har gang på gang vært inne på elendigheten, og i aviser rundt om i landet skrives det bl.a. om gemyttene som nå er kommet i kok etc. Fisken er borte, og begynner snart å bli en like sjelden vare som kjøttet, som ikke har vært utdelt siden isommer. Grønnsakene er mer eller mindre vekk og skummetmelken er en sjelden luksus. Ja så vidt er det kommet at den unavngitte "fungerende formann" i Oslo forsyningsnemnd 16 oktober offentliggjør en meddelelse til publikum om at det skal frigis klippfisk, saltet fiskefilet, tørrfisk og eventuelt tørrfiskmel til 20 middager i tidsrummet 15 oktober-15 november. Meget forsiktig gjør han husmødrene oppmerksom på at den frigitte mat ikke skal brukes til dyrefor. - Under slike forhold våget ikke tyskerne å holde sin vanlige høsttakkefest på Universitetsplassen.

vVv

"Minister" Irgens sykepermitterer seg stadigvekk og forsøker å komme fra det hele. Forleden foretok gestapo en grundig undersøkelse av alle kontorene i hans departement i Amerikalinjens gård.

vVv

Farlige våpen: To eldre herrer av staden, godseier Westye Egeberg og advokat Adolf Eger er arrestert etter at tyskerne har funnet noen haglpatroner i Jegerklubbens hytte ved Bogstadvannet.

vVv

Reichsmarschall Hermann Gøring var ikke tilstede ved det siste store oppstivningsmøte Hitler holdt for partiets pamper i "hovedkvarteret". Forleden hadde de tyske aviser billede av Hitler som gratulerte Himmler med hans 43de fødselsdag under denne konferanse. Dette tyder på at det forholder seg riktig når det nå fra Tyskland forlyder at Gøring er i unåde og at hans rolle som "kronprins" er overtatt av Himmler.

vVv

"Minister" Skancke avskjediget forleden to funksjonærer i Kirkedepartementet, frk. Støylen og sekretær Østlid. Alle funksjonærer bortsett fra to har protestert. - I Norges Brandkasse suspenderte "direktør" Meidell souchef Bronn fordi han nektet å omgås privat med en tysk forsikringsdirektør. Også her har funksjonærene protestert, men Meidell har svart at protesten ikke vil bli videresendt til styret (Alf Whist m.fl.) av hensyn til konsekvensen for funksjonærene.

vVv

Harstad: Politimester Lian og frontkjemper Langbakk, tidl. sjef for forsyningen i Troms, bilte ut for en kai forleden - i fylla. Ble reddet av tyskere. Lian er kjent for å ha vært med hirden å bryte seg inn på statens toll-lager her og forsyne seg og hirden med tobakk.

De utskrevne fra Drammen og Halden til nasjonal arbeidsinnsats som arbeider hos Todt her ble permittert etter 6 mnd. Hjemreise ordnet av Todt via Tromsø (20 mil nord for Harstad) hvor de straks ble utskrevet til nye 6 mnd.

vVv

Møteblokaden.

Nazismen begynte på et møte. Den begynte med Hitlers tale til de første medlemmer i det nazistiske parti. Idag blør verden fordi de gikk på dette møte.

De første tilhørere til nazipropagandaen reagerte forskjellig. De latente forbrytertyper så den mulighet Hitler og nazismen betydde for dem personlig i retning av berikelse på andres bekostning, makt over andres liv og død, hevn over fiender. De dumme lot seg blende av de skjønne løgne om Tysklands fremtid, Tusenårsriket på jorden, det godes endelige seier. Men den jevne borger og arbeidsmann ble bare redd, redd den demoniske åpenbaring på talerstolen, redd de andre tilstedeværende og hva de ville foreta seg om han sa sin mening eller stakk av fra det hele. Bra mennesker var det ikke på det møte.

Deres tur kom siden, da de latente forbrytertyper var blitt aktive nazister, da de dumme var mange nok til å virke ved sin masse, og da de redde var blitt redde nok til heller ikke å kunne nekte å utføre de ordrer nazistene møtte dem med. Resultatet ser vi.

Nazistene har aldri glemt hvorledes det første nazimøte virket. Derfor ble nye møter, farligere enn det første, deres viktigste våpen da de skulle okkupere menneskeheten. Det tyske folk ble tvangsforet med møter i årene før og etter 1930, ute og inne, først uten, senere med møteplikt, snart også med plikt til nazihilsen og Sieg-Heil-rop. Veien viste seg å være kort fra møteplikt til uniformskrav, fra nazihilsen til eksersis, fra Sieg Heil til krig. Møtet var lillefingeren, resultatet ble Stalingrad og Tunis og det organiserte mord av sivilbefolkningen i okkuperte land. Både livet og sjelen var solgt før en fikk tenkt seg om.

Her i landet har vi forstått dette før det ble for sent. Derfor er alle nazimøter blokert. Den som først er kommet på et nazimøte, han kan la alt håp fare. Det nytter ikke å si til seg selv at det er en liten ting eller at en snarere blir bestyrket i sin motstand mot nazismen av å høre propagandaen, enn overbevist. Nazisme er ingen overbevisningssak. Den som går med på å høre en nazitalers foredrag, er helt i talerens og møteterrorens vold. Sitter du på et nazimøte, er du ikke bedre enn at du vegrer deg ved som den første å demonstrere. Du er under oppsikt, og vet det. I øyeblikket vil du ikke risikere å måtte gå i fengsel alene for noe som kan synes å være en nytteløs demonstrasjon. Og du savner enhver mulighet for under møtet å organisere motstand blant tilhørerne, du blir arrestert om du ber om ordet (vi har eksempler på det). Derfor vil du måtte høre på taleren, sannsynligvis med indre motstand, men - i taushet. Og fra den påtvungne taushet til den påtvungne tilslutning er veien ikke lang. Allerede den som tier, samtykker, sier et gammelt ord. Men det kan gå lenger. Er taleren smart, kan han ikke bare utnytte din taushet, men bevege selv sine motstandere til å smile over en god vits, ja ved overrumpling få dem til å gi uttrykk for noe som kan ligne tilslutning. Vi har eksempler på det.

Derfor er det så om å gjøre for nazistene å få deg til å gå på møte, om ikke på mer enn ett. Men derfor er det også så om å gjøre for deg å unnlate å gå på nazimøter. Møteforbudet gjelder både for den som nazistene sier har møteplikt og som får ordre til å gå på møter, og for den som av nysgjerrighet har lyst til å se eller høre Quisling eller andre nazikoryfeer, mens det enda er anledning. Hjemmefronten har nedlagt uttrykkelig forbud mot å gå på nazimøter og forlanger at du heller lar deg arrestere enn møte fram. Det er det første og mest elementære bud av dem situasjonen i landet har diktert. Gå ikke på nazimøter. Nazismen begynte på et møte.